

KLASIFIKACIJA STATISTIČNIH TERITORIALNIH ENOT V EVROPSKI UNIJI - NUTS

Življenje in delovanje v kateri koli skupnosti temelji na upoštevanju določenih pravil, standardov, normativov. Le-teh se držijo posamezniki, ki delujejo v različnih združenjih, poslovni subjekti, ki opravljajo dejavnost na domačem in tujem trgu, ter države, ki se združujejo v skupnosti, da bodo v njih lažje dosegale zastavljene cilje. Uspeh skupnih prizadevanj je v veliki meri odvisen od stopnje medsebojne primerljivosti, medsebojnega razumevanja in usklajenosti.

Enak kategorialni aparat je osnovni pogoj, ki ga morajo izpolnjevati vsi udeleženci združevalnih procesov. Del tega aparata so tudi klasifikacije. Te so orodje, ki omogoča preglednost, merljivost in primerljivost na določenem področju. Za statistična raziskovanja so klasifikacije in nomenklature steber, na katerem temeljijo uporabna vrednost, kakovost in primerljivost njihovih izsledkov. Slovenska državna statistika uporablja mednarodno usklajene nomenklature skoraj na vseh področjih široke palete statističnih raziskovanj.

Pojavi, ki jih raziskuje in meri statistika, se dogajajo na določenem območju, teritoriju. Poznavanje klasifikacije, ki se nanaša na teritorialno ureditev, in upoštevanje njenih zahtev sta pomembni sestavini temeljnih znanj vseh, ki so udeleženi v mozaiku statističnih aktivnosti.

The Nomenclature of Territorial Units for Statistics, v nadaljnjem besedilu NUTS, je skupna evropska statistična klasifikacija teritorialnih enot, ki je bila potrjena v parlamentu EU 26. maja 2003. Za sabo ima 25 let dolgo zgodovino. Omenjeno klasifikacijo je vzpostavil Eurostat (statistični urad Evropskih skupnosti), da bi tako zagotovil celovito in dosledno členitev teritorialnih enot, potrebno za zbiranje, razvoj in usklajevanje regionalnih statistik v Evropski uniji.

Klasifikacija NUTS je zasnovana na naslednjih načelih:

1. Klasifikacija NUTS daje prednost upravnim razdelitvam teritorija.

Za razdelitev teritorija se najpogosteje uporabljajo normativna in analitična merila. *Normativne regije* izražajo politično voljo (velikost tovrstnih teritorialnih skupnosti je izražena s številom prebivalstva, ki je zmožno učinkovito in gospodarno reševati pomembna vprašanja, skladno z zgodovinskimi, kulturnimi in drugimi dejavniki). *Analitične regije* (imenujejo jih tudi funkcionalne) so opredeljene skladno z analitičnimi zahtevami in povezujejo območja s skupnimi geografskimi (npr. enaka nadmorska višina, enak tip prsti) ali socialno-ekonomskimi značilnostmi (homogenost ali komplementarnost regionalnih ekonomij). Klasifikacija NUTS, ki je bila vzpostavljena za statistične namene, temelji na upravni (institucionalni) razdelitvi teritorialnih enot predvsem zaradi praktičnih razlogov (dosegljivost podatkov in uveljavljanje regionalnih politik).

2. Klasifikacija NUTS daje prednost regionalnim enotam splošnega značaja.

V nekaterih državah članicah Evropske unije se uporablja tudi členitev na posebne teritorialne enote, ki jih v enoto povezuje posebna dejavnost (tak primer so rudarske regije, kmetijske regije, zaposlitvene regije).

3. Klasifikacija NUTS je hierarhično razdeljena na tri ravni.

Ker klasifikacija NUTS temelji na hierarhični členitvi, se ozemlja držav delijo na hierarhične ravni; na prvi ravni so enote ravni NUTS 1, te se nadalje členijo na enote ravni NUTS 2, na tretji ravni pa so enote ravni NUTS 3.

Države morajo pri razdelitvi svojega ozemlja na enote NUTS upoštevati normativna merila (število prebivalcev), ki so določena v uredbi o NUTS. To pomeni, da ni nujno, da vsaka država uporabi vse tri ravni hierarhične razdelitve. Luksemburg je npr. država, katere celotno ozemlje predstavlja tako enoto na ravni NUTS 1 kot tudi na ravneh NUTS 2 in NUTS 3.

Povprečna velikost enot NUTS, upoštevaje število prebivalstva, je opredeljena z naslednjimi pragmi:

Raven	Najmanj	Največ
NUTS 1	3 milijone	7 milijonov
NUTS 2	800.000	3 milijone
NUTS 3	150.000	800.000

Teritorialne enote na nižjih ravneh (okraji, področja, občine), imenovane "Local Administrative Units" (LAU), niso predmet uredbe o NUTS.

Uredba NUTS je bila sprejeta že leta 2003 ([Uredba ES št. 1059/ 2003](#)) in je urejala delitev ozemlja na treh ravneh v takratnih 15 državah članicah Evropske unije. Zaradi pristopa novih držav leta 2005 je bila uredba NUTS tedaj dopolnjena. Tako Uredba iz leta 2005 ([Uredba ES št. 1888/ 2005](#)) ureja tudi členitev ozemlja Republike Slovenije, in sicer tako, da Slovenija na prvi in drugi ravni (raven NUTS 1 in NUTS 2) nastopa kot celota; na tretji ravni (NUTS 3) pa se njeno ozemlje členi na 12 statističnih regij.

NUTS 2007

Skladno s spremembo Uredbe NUTS ([Uredba ES št. 105/2007](#)), je s 1. januarjem 2008 za Slovenijo nastopila sprememba na ravni NUTS 2, saj se ozemlje Republike Slovenije sedaj na ravni NUTS 2 deli na dve kohezijski regiji; Vzhodno Slovenijo in Zahodno Slovenijo. Na ravni NUTS 1 Slovenija še vedno nastopa kot celota, na ravni NUTS 3 pa se tako kot prej členi na 12 statističnih regij. Zaradi sprememb uredbe, ki so sicer možne na tri leta, morajo zadevane države zagotoviti časovne vrste statističnih podatkov za novo teritorialno razdelitev. Katere časovne vrste je potrebno pripraviti in katero je začetno leto časovne vrste za posamezno področje je za zadnje tovrstne spremembe določeno z Uredbo ([Uredba ES št. 11/ 2008](#)). Tako mora Slovenija zaradi sprememb na ravni NUTS 2 zagotoviti časovne vrste podatkov za obe kohezijski regiji.

Omenjena uredba je bila dopolnjena še zaradi pristopa Romunije in Bolgarije k Evropski uniji ([Uredba ES št. 176/ 2008](#)); ti dve državi sta postali njeni članici leta 2007.

NUTS 2010

17. januarja 2011 je bila sprejeta [Uredba Komisije \(EU\) št. 31/2011](#) o spremembi prilog k Uredbi (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS). Ta uredba se glede na pošiljanje podatkov Komisiji (Eurostat) uporablja od 1. januarja 2012 dalje. Omenjena uredba za Slovenijo ne vsebuje sprememb.

NUTS 2013

18. decembra 2013 je bila objavljena [Uredba \(ES\) št. 1319/2013](#) z dne 9. decembra 2013 o spremembi prilog Uredbe (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS). Uredba se glede pošiljanja statističnih podatkov Komisiji (Eurostatu) uporablja od 1. januarja 2015 dalje. Omenjena uredba za Slovenijo uveljavlja spremembe mej območij in imen nekaterih statističnih regij in spremembe mej območij obeh kohezijskih regij.

NUTS 2016

21. novembra 2016 je bila sprejeta [Uredba Komisije \(EU\) št. 2016/2066](#) o spremembi prilog k Uredbi (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS). Ta uredba se glede na pošiljanje podatkov Komisiji (Eurostat) uporablja od 1. januarja 2018 dalje. Omenjena uredba za Slovenijo ne vsebuje sprememb.

TERCET

29. decembra 2017 je bila objavljena [Uredba \(EU\) 2017/2391](#) Evropskega parlamenta in sveta z dne 12. decembra 2017 o spremembi Uredbe (ES) št. 1059/2003 glede teritorialnih tipologij (Tercet). S tem je bila Uredba NUTS dopolnjena z osnovnimi in najpomembnejšimi teritorialnimi tipologijami za klasifikacijo statističnih enot. Kodifikacija tipologij je bila potrebna, da bi določili nedvoumne opredelitve teritorialnih tipov in pogoje zanje, s tem pa zagotovili njihovo harmonizirano in pregledno uporabo ter stabilnost tipologij in s tem podprli zbiranje in izkazovanje evropskih statistik.

NUTS 2021

24. oktobra 2019 je bila objavljena [Delegirana uredba Komisije \(EU\) 2019/1755](#) z dne 8. avgusta 2019 o spremembi prilog k Uredbi (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS). Ta uredba se glede pošiljanja podatkov Komisiji (Eurostat) uporablja od 1. januarja 2021 dalje. Omenjena uredba za Slovenijo ne vsebuje sprememb.

Skladno s trenutno veljavno NUTS 2021 klasifikacijo, ki je za pošiljanje podatkov v veljavi od 1. 1. 2021 dalje, se ozemlje držav članic Evropske unije na ravni NUTS 1 členi v 104 enote, na ravni NUTS 2 v 283 enot in na ravni NUTS 3 v 1.345 enot.

SKTE

Poleg Uredbe NUTS, ki ozemlje države razčlenjuje na treh ravneh, se kot obvezen nacionalni standard pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju statističnih podatkov po ozemeljskih enotah uporablja še [Standardna klasifikacija teritorialnih enot](#) (SKTE). SKTE do tretje ravni temelji na klasifikaciji, ki jo določa Uredba NUTS, od četrte ravni dalje pa se ozemlje za potrebe statistike členi še na pet nižjih ravni (na upravne enote, občine, krajevne, vaške in četrtne skupnosti, naselja, prostorske okoliše).

Statistični podatki držav članic EU so dosegljivi na spletnih straneh posameznih uradov in v podatkovnih bazah Eurostata. Največ regionalnih podatkov vsebuje domena [general and regional statistics](#). Najnižja raven za izkazovanje regionalnih podatkov je NUTS 3.